

Česká republika

Česká školní inspekce

Jihomoravský inspektorát - oblastní pracoviště Brno

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola, Blanenská 1, Brno

Blanenská 1, 621 00 Brno

Identifikátor školy: 600 108 520

Termín konání orientační inspekce: 18. – 20. březen 2003

Čj.:	122 – 270/03 5099
Signatura:	ol2zw104

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY/ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Zřizovatelem Základní školy, Blanenská 1, Brno, která je od 1. 1. 2001 příspěvkovou organizací, je Městská část Brno–Jehnice, nám. 3. května 5, 621 00 Brno. Škola sdružuje základní školu (dále též ZŠ) s kapacitou 300 žáků, mateřskou školu (dále též MŠ) s kapacitou 45 dětí, školní družinu s kapacitou 50 žáků a školní jídelnu s kapacitou 300 jídel.

V době inspekce bylo v základní škole vzděláváno 213 žáků v 10 třídách. Stanovená kapacita mateřské školy byla plně využita. V každé ze dvou smíšených tříd byly umístěny děti ve věku od tří do sedmi let.

V základní škole je v šesti třídách 1. - 5. ročníku vyučován vzdělávací program Základní škola, č. j. 16 847/96-2. Ve čtyřech třídách 1. – 4. ročníku se realizuje vzdělávací program Waldorfská škola, č. j. 23 641/96-20.

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční a kontrolní činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- personálních podmínek vzdělávání a výchovy v MŠ a ZŠ v hospitovaných předmětech vzhledem k realizovaným vzdělávacím programům,
- materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy v MŠ a ZŠ vzhledem k realizovaným vzdělávacím programům,
- průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy v mateřské škole,
- průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy v běžných třídách v českém jazyce a matematice a ve waldorfských třídách

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Mateřská škola

V MŠ působí tři učitelky, které splňují podmínky pedagogické a odborné způsobilosti. Všechny pracují na plný úvazek, rozložení jejich pracovní doby je efektivní a vhodné nejen z hlediska potřeb rodičů, ale i provozních podmínek mateřské školy.

Jedna z učitelek je pověřena řízením mateřské školy, a to v rozsahu, který zajišťovala jako ředitelka v době, kdy toto zařízení bylo samostatné, bez právní subjektivity. Vypracovala koncepci i roční plán MŠ. Ty jsou však spíše popisem toho, co MŠ dělá, než jasným vytyčením cílů a prostředků k dosažení naznačených záměrů. Přesto z jejich obsahu bylo zřejmé, že zohledňují základní východiska a orientaci mateřské školy v duchu současného pojetí předškolní výchovy. Přispělo k tomu i vzdělávání v této oblasti, kterým prošla “vedoucí” učitelka, což se v plánování projevilo. Dopad ostatních vzdělávacích akcí, absolvovaných i další učitelkou (zaměřených především na zajímavé výtvarné techniky), nebyl však, zejména v práci s dětmi, příliš zřejmý. Vedoucí předškolního zařízení je pověřena také kontrolní činností. Provádí ji sice v souladu s plánem, ale příliš popisně, bez analýzy zjištěných skutečností a potřebné diferenciaci v přístupu k jednotlivým učitelkám. Tím je účinnost zpětné vazby i metodického a odborného vedení podstatně snížena. Kladný vliv však mají bezkonfliktní vztahy mezi zaměstnanci, které přirozeně působí jako vhodný model pro chování

dětí, což se také v jejich projevech i v celkové atmosféře výchovně-vzdělávacího procesu skutečně odrazilo. Další činnosti provozního, organizačního a informačního charakteru zajišťuje vedoucí učitelka odpovídajícím způsobem. Tato skutečnost se odráží i ve spokojenosti rodičů, kterou vyjádřili v anonymní anketě, která byla v době inspekce zadána.

Základní škola

V 1. – 4. ročníku, kde je vyučován vzdělávací program *waldorfské školy* (dále též WŠ), pracuje pět učitelů, kteří absolvovali studium ve vzdělávacích kurzech waldorfské pedagogiky v ČR nebo v zahraničí a získali tak předpoklady pro vyučování jako “učitelé waldorfské školy”. Čtyři učitelé jsou zároveň třídními učiteli, kteří v souladu s programem WŠ učí své žáky od první třídy a postupně s nimi přecházejí do vyšších ročníků. Z hlediska požadované odborné a pedagogické způsobilosti pro výuku na I. stupni ZŠ jeden z vyučujících stanoveným požadavkům nevyhovuje, dvě učitelky splňují kvalifikaci a dvě učitelky mají pouze odbornou způsobilost pro výuku cizích jazyků. Tato skutečnost však nemá negativní vliv na kvalitu vzdělávání v těchto třídách, neboť to staví především na stálém studiu waldorfské pedagogiky. Aktivita učitelů v oblasti dalšího vzdělávání je neobyčejně vysoká. Předávají si zkušenosti nejen z obdobných škol u nás, ale udržují živý kontakt i s WŠ v zahraničí, odkud se inspirují a získávají i odbornou literaturu, kterou si pro svoje potřeby sami překládají. Průběžné a intenzivní sebevzdělávání (včetně anthroposofie - filozofie, z jejíchž základů waldorfská pedagogika vychází) pozitivně ovlivňuje kvalitu výuky. Ředitel v rámci možností školy jejich další vzdělávání finančně podporuje. Neformální řízení těchto tříd je garantováno každotýdenními „pedagogickými konferencemi“, jichž se učitelé účastní jako rovnoprávní partneři. Účinnost těchto porad je vysoká, neboť učitelé průběžně projednávají a konzultují záležitosti jednotlivých tříd a žáků, zabývají se otázkami pedagogickými, metodickými a didaktickými, řeší vznikající problémy týkající se nejen žáků, ale i organizace školy a plánování budoucích činností a aktivit. Další garance je zajištěna tzv. mentorem, erudovaným odborníkem se zahraničními zkušenostmi, jehož úkolem je dávat učitelům reflexi o jejich počinání a práci. Ten sledoval vývoj výchovy a vzdělávání v daných třídách zejména při vzniku a zavádění WŠ. V současnosti udržuje s učiteli kontakt, každoročně je navštěvuje a napomáhá tak ke zkvalitnění jejich práce.

V běžných třídách, ve kterých je vyučován vzdělávací program *Základní škola*, vyučuje osm učitelů. Hospitace proběhly u šesti vyučujících, z nichž tři nesplňují požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilost. Absence způsobilosti je částečně kompenzována získanými zkušenostmi během dlouhodobé pedagogické praxe vyučujících a jejich dalším vzděláváním. Přidělení pracovních úvazků pedagogickým pracovníkům vychází z podmínek a potřeb školy. Dvě učitelky pracují na částečný pracovní úvazek, dva učitelé mají sníženou míru vyučovací povinnosti, avšak zástupkyně ředitele, která je zároveň třídní učitelkou, vyučuje šest nadpočetných hodin a vykonává funkci ICT koordinátora a výchovného poradce. Vzhledem k této skutečnosti je přidělení funkcí nevyvážené.

Vzhledem k realizaci dvou vzdělávacích programů odlišných po stránce obsahové i organizační se ředitel snaží vytvářet příznivé pracovní podmínky pro všechny pedagogické pracovníky. K hodnocení jejich práce přistupuje objektivně, tolerantně a otevřeně.

Dlouhodobá koncepce školy je zpracována pouze v oblasti výchovně-vzdělávací činnosti základní školy. Jednotlivé součásti školy se řídí dílčími koncepcemi a plány, jejichž společné propojení a sjednocenost chybí. Z koncepčních záměrů vyplývá snaha o podporu iniciativy, odpovědnosti a zainteresovanosti pracovníků. Kritéria hodnocení práce zaměstnanců jsou však zpracována v obecné rovině, konkrétně, v intencích uvedených zásad, však stanovena nejsou. Dosud uplatňovaný systém měsíčně přidělovaných nadtarifních složek platu

v závislosti na momentálním hodnocení práce pracovníků napovídá, že se ztrácí jejich motivační funkce. Jejich výše totiž není stanovena úměrně činností, které vykonávají pracovníci nad rámec svých povinností vyplývajících z jejich pracovního zařazení.

Kontrolní činnost, kterou provádí ředitel a jeho zástupkyně, probíhá průběžně, v odpovídajícím rozsahu, zahrnuje celý školní provoz. O hospitační činnosti, zaměřené především na průběh a výsledky výchovně-vzdělávacího procesu ve všech třídách, vede ředitel přehled. Hospitační záznamy mají spíše popisný charakter, výsledky hospitací jsou s vyučujícími projednávány. Hlubší analýza výsledků, zobecnění závěrů z hospitací i kontrolní činnosti nebo záležitosti metodického vedení výuky nejsou prováděny.

Ředitel školy přenáší některé kompetence na vedoucí pracovníky jednotlivých útvarů, stanovené v organizačním řádu. Organizaci činnosti školy upravuje organizační řád, provozní řád, vnitřní řád školy, *Úkoly ZŠ Brno, Blanenská 1 – školní rok 2002/2003* a *Tématický plán – akce ve školním roce 2002/2003*. Vnitřní řád školy je zpracován v odpovídajícím rozsahu, obsahuje především povinnosti žáků a pracovníků školy, práv dětí se dotýká pouze obecně. Informační systém vnitřní i vnější je funkční a využívá běžných nástrojů (nástěnek, žákovských knížek a deníčků, třídních schůzek).

Personální podmínky v MŠ a ZŠ byly hodnoceny jako průměrné.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Následující hodnocení materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy se vztahuje k celé škole.

Současná budova základní a mateřské školy prošla od svého založení v roce 1895 mnoha proměnami v závislosti na demografickém vývoji v obci. Poslední rozsáhlá rekonstrukce s přístavbou, která změnila školu v komplex účelně propojených budov a změnila tak i celkový vzhled školy, probíhá po etapách od roku 1994. S přístavbou k původní budově získala škola kuchyni s jídelnou, sborovnu, kabinety a tělocvičnu. Zbudováním půdní vestavby na stávajícím školním objektu vznikly nové prostory pro třídy a ředitelnu, které jsou zařízeny a vybaveny v moderním stylu odpovídajícímu současnému trendu. V bezbariérové budově školy (s výtahem) je v letošním školním roce využíváno 10 kmenových tříd, odborná počítačová a jazyková učebna (z nedostatku místa využívána jako kmenová učebna), tři kabinety (v jednom je keramická dílna s keramickou pecí, sloužící zájmové činnosti dětí), sborovna (která částečně slouží jako žákovská knihovna) a ředitelna. Přístavbou nové tělocvičny (včetně sociálního zázemí) získala škola nadstandardní sportovní zařízení, velmi dobře vybavené, jehož součástí je hřiště na basketbal, házenou, odbíjenou, malou kopanou a čtyři kurty pro badminton. V areálu školy se nachází účelně vybavená školní zahrada, na které pobývají především děti mateřské školy a školní družiny, a malé atrium, jež je využíváno k výuce i relaxaci žáků.

Mateřská škola

Prostorové podmínky mateřské školy jsou vzhledem k počtu docházejících dětí odpovídající. Uspořádání místností a návazné prostory, které vytvářejí další zázemí pro děti i dospělé, již tak optimální nejsou, ale výchovně-vzdělávací práci negativně neovlivňují. Vedení školy věnovalo velkou péči obnově materiálně-technického zařízení MŠ i její zahrady. Podstatným způsobem tak zkvalitnilo a z hlediska bezpečnosti, hygieny i funkčnosti zajistilo vhodnější podmínky pro činnosti dětí. Návazně na rekonstrukci byl vylepšen i interiér

stávajících prostor. Také jeho výzdoba s pomocí sjednocujících doplňků a výtvarných prací dětí přispěla k navození celkově příznivého dojmu z prostředí MŠ. Nevhodné však je vybavení dětskými stolky a židličkami, které nevyhovují všem dětem z hlediska antropometrických požadavků. Učitelská knihovna byla doplněna o tituly současné odborné literatury. Pomůcek a hraček, byť mnohdy i zastaralých, má mateřská škola dostatek. Jejich zpřístupnění a rozčlenění do hracích koutů napomáhá účelnějšímu využívání dětmi. Díky tomu probíhá v tomto ohledu i kontrola vedoucí učitelky průběžně a přirozeně.

Základní škola

Třídy WŠ, které jsou zařízeny standardním nábytkem, byly přizpůsobeny požadavkům waldorfské pedagogiky, včetně promyšleného barevného ladění jednotlivých tříd. Jejich prostředí je originální a mimořádně podnětné, neboť je doplněno o skutečné předměty, rostliny, popř. artefakty, které smysluplně spojují učební prostředí s realitou a s látkou, která je aktuálně probírána. Výzdoba tříd je bohatá, sestavená z dětských výtvarů a prací, které charakterizují výtvarné a pracovní činnosti WŠ a žáci je vytvářejí v rámci výuky. Vzhledem k tomu, že žáci waldorfských tříd nepoužívají učebnice, ale sami si je vytvářejí, mají k dispozici dostatek rozmanitých a mnohdy netypických pomůcek, které jim to umožňují a které efektivně využívají. Hlavním zdrojem informací jsou autentické pomůcky, literatura, předměty a přímá skutečnost, jež podporují výuku prožitkovým způsobem.

Vzhledem k tomu, že běžné třídy jsou umístěny většinou v nově vybudovaných prostorách, je jejich vybavení z hlediska funkčnosti, estetičnosti a psychohygienických podmínek příkladné. Názorné učební pomůcky, nástěnné obrazy, výtvarné práce a výrobky žáků a celkově velmi pěkný estetický vzhled všech tříd, ale i vnitřních prostor vytváří pro žáky podnětné a příjemné pracovní prostředí. Pro výuku sledovaných předmětů jsou žáci vybaveni většinou pracovními sešity (souvislá řada od jednoho nakladatele) a učebnicemi. Vyučující mají k dispozici také učebnice jiných pedagogických nakladatelství, ze kterých kopírují žákům pracovní materiály. V rámci projektu PIII-Infrastruktura škola obdržela 7 počítačů, server a laserovou tiskárnu. V současné době jsou počítače dodané v ústřední dodávce Indoš v počítačové učebně propojeny do společné sítě. Dále jsou zde zapojeny tři počítače z původního vybavení. Odborná učebna je využívána ve výuce a v zájmovém kroužku pro žáky. Kabinet učebních pomůcek je velmi dobře vybaven a průběžně se doplňuje. Škola disponuje základní didaktickou technikou.

Účelnost využívání didaktické a výpočetní techniky ředitel v rámci kontrolní a hospitační činnosti průběžně sleduje a vyhodnocuje.

Materiálně-technické podmínky jsou rozdílné, v mateřské škole mají velmi dobrou úroveň, v základní škole jsou vynikající. Celkově jsou hodnoceny jako velmi dobré.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VE ŠKOLE

Realizace vzdělávacích programů

Výchovně vzdělávací program mateřské školy byl inspirován programem "Začít spolu". K jeho průběžnému zpracovávání MŠ využívá Rámcový program pro předškolní vzdělávání č.j. 14 132/01-22 a Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole. Obecně postihuje základní orientaci, kterou tyto materiály preferují vzhledem k potřebám dětí. Chybí však větší ujasněnost a funkční využití používaných materiálů v realizaci daného programu.

Výchovně-vzdělávací program MŠ je v souladu s obecnými cíli předškolní výchovy a vzdělávání.

Vzdělávací programy, podle kterých se vyučuje v základní škole, jsou realizovány v souladu se zařazením školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení.

Vzdělávací program waldorfské školy je alternativním programem, který garantuje České sdružení pro waldorfskou pedagogiku, a je ve škole experimentálně ověřován čtvrtým rokem. Učitelé ho naplňují beze zbytku, drží se při tom daných osnov i doporučeného učebního plánu. Realizace vzdělávacího programu je plně v souladu s pojetím a cíli, které si vzdělávací program waldorfské školy klade.

Týdenní počet vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících i časová dotace hodin vyučovaných předmětů odpovídaly učebnímu plánu vzdělávacího programu Základní škola.

Výuka je v souladu s učebními plány realizovaných vzdělávacích programů.

Vedená povinná dokumentace průkazně zachycuje průběh a výsledky vzdělávání a výchovy.

Ve způsobu kontroly naplňování výchovně-vzdělávacích cílů MŠ není vytvořen systém a jejich vyhodnocování není prováděno důsledně a cílevědomě.

Kontrola plnění výchovně vzdělávacího programu mateřské školy není příliš účinná.

Způsob kontroly plnění učebních plánů a učebních osnov v základní škole je účinný.

Průběh a výsledky výchovně-vzdělávací práce v mateřské škole

Spontánní a řízené činnosti

Děti byly ke spontánním činnostem motivovány především tím, že měly hračky na dohled a volně přístupné v hracích koutech. Přirozeně a volně si je zapůjčovaly a používaly. Učitelky vstupovaly do jejich činností někdy velmi aktivně, ale preferovaly zejména hry úkolového charakteru. Menší pozornost věnovaly rozvíjení dětské fantazie a představitosti v námětových hrách. K jejich obohacování a rozšiřování přispívaly spíše výjimečně. Pokud ano, pak reakce především jedné z učitelek na aktuální podněty dětí byla velmi citlivá. Nejen že je pomohla rozvinout, ale vhodně jich využila k podpoře sociálního učení a k navozování přátelských vztahů. Ovšem téma, které bylo v daném týdnu realizováno, se v dětských hrách a projevech příliš neodrazilo. Komunikace mezi dětmi i s dospělými byla založena na vzájemné důvěře. Děti se cítily bezpečně a bez zábran navazovaly kontakt i s neznámým člověkem. Hrály si se zaujetím. Pro mnohé však byly hrové činnosti přerušeny předčasně. V zájmu společných řízených aktivit neměli ti, kteří přišli do MŠ později, dostatek příležitosti hru rozvinout a v individuálním tempu ji dokončit. Děti přitom většinou nebyly přirozeně motivovány k řízené činnosti, ale podřizovaly se spíše zvyklostem či pokynům učitelek. Příliš velké vnitřně emoční a aktivní zaujetí neprojevovaly. Ve verbálních projevech však nebyly omezovány a měly přiměřeně příležitosti se samostatně vyjadřovat. Objevovaly se také, i když v méně případech, učitelkou vhodně a promyšleně položené otázky, které provokovaly dětské myšlení.

Při přípravě výchovně-vzdělávacích činností se učitelky orientovaly podle výchovně-vzdělávacích programů a metodických příruček vydaných v současnosti. Plánovaly ale do jisté míry formálně, neboť používané materiály propojovaly bez podstatnějšího porozumění. Bez ohledu na to však při spontánních aktivitách vhodně podporovaly sebedůvěru dětí i vztahy tolerance a respektu. Z hlediska metod však ne všechny využily možnosti, které spontánní činnosti pro dětské učení nabízely. I v řízených aktivitách příliš nekorespondovaly stanovené cíle i použité metody s obsahem prováděných činností. Pouze u některých dětí vzbuzovaly aktivitu. Potřebná diferenciací nároků byla zohledněna, i když spíše z hlediska vývojových než individuálních zvláštností. Ty nebyly dostatečně respektovány ani v psychohygieně výchovně-vzdělávacího procesu, zejména v organizaci pitného režimu a odpoledního odpočinku. V důsledku toho nebyly potřeby všech dětí plně uspokojovány. Na druhé straně je však učitelky naplňovaly v tom ohledu, že přistupovaly k dětem pozitivně a neomezovaly jejich svobodné projevy.

Průběhové výsledky výchovně- vzdělávací činnosti

Pohybový rozvoj dětí v každodenních činnostech ve třídách se v MŠ příliš promyšleně nepodporuje, ale cíleně je rozvíjí prostřednictvím jednotýdenního cvičení v tělocvičně ZŠ. Některé děti mají navíc možnost navštěvovat zájmový (vhodně vedený) kroužek – atletickou přípravu.

Sebeobslužné návyky většinou odpovídaly věku dětí, pouze dovednosti potřebné k zacházení s přiborem měly úroveň nižší.

Jazykové a řečové dětské projevy měly obdobnou úroveň a byly přiměřené. Vzájemná komunikace a vztahy mezi dětmi byly velmi pěkné. Děti se k sobě chovaly hezky a některé i zdvořile. Při vytváření zdvořilostních návyků nebyly však učitelky příliš důsledné.

Děti se většinou projevovaly se zdravým sebevědomím, ale přejímání odpovídajících sociálních rolí a výraznější spolupráce mezi nimi se objevovaly jen málo.

V úrovni poznatků a myšlenkových operací, ale i představivosti a fantazie (zejména v tvořivých činnostech) se ukázaly mezi dětmi jednotlivých tříd rozdíly. Ve třídě, kde byla rozvoji těchto oblastí věnována patřičná pozornost, měly děti příslušné poznatky a schopnosti rozvinuty ve větší míře, než děti ze třídy, kde na tuto péči nebyl kladen takový důraz.

MŠ je zaměřena na vytváření dětských poznatků a dovedností vztahujících se k životnímu prostředí, což se jí celkem dobře daří.

Průběh a výsledky-výchovně vzdělávací činnosti mateřské školy byly celkově hodnoceny jako průměrné.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve třídách vyučovaných podle programu Waldorfská škola

Žáci byli motivováni převážně samotnou učební látkou, tzv. epochou, která probíhala kontinuálně a koncentrovaně již delší časový úsek. Učitelé přirozeně a dětskému chápání blízkým způsobem vzbuzovali zájem žáků, který dále rozvíjeli a prohlubovali prostřednictvím obohacujících činností. Stavěli na přímé a smyslové zkušenosti, emočních podnětech, obrazném myšlení a představivosti, které vyvolávali barvitým převyprávěním probírané látky. Žáci projevovali zvědavost, radost z pronikání do reality i z úspěchu. Z jejich chování a bezprostředních projevů byla patrná chuť se učit a vzdělávat. Učitelé podporovali žáky tím, že jim poskytovali pouze pozitivní zpětnou vazbu a na negativní projevy reagovali jen výjimečně.

Promyšleně a cílevědomě je vedli k sebehodnocení, bez porovnávání výkonů. Vhodně využívali pravidla dohodnutá se žáky, která přirozeně a nenásilně, již pouhým připomenutím, korigovala dětské chování a napomáhala udržet rytmus a řád. Vyučující hodnotí projevy a učební výsledky žáků slovně, vzhledem k jejich individuálním možnostem, bez známkování a průběžně. Vysvědčení vydávají výhradně ve formě písemného slovního hodnocení. To bylo výstižné, věcné a motivující. Veškeré výchovně-vzdělávací působení probíhalo v příjemné emoční atmosféře, založené na důvěře a vzájemnosti. Žáci dokázali spolupracovat a vztahy mezi nimi byly přátelské. Učitelé stavěli především na přirozené autoritě. Přistupovali k dětem vlídně, s pochopením a respektem.

Plánování výuky je podřízeno tzv. epochovému vyučování, které je zaměřeno na některý z hlavních předmětů vždy po několik týdnů. V jejich průběhu je věnováno dostatek času procvičování a prohlubování učiva ve variantních formách. Z toho vycházela i bezprostřední příprava učitelů, kteří měli jasně stanovené cíle učebních jednotek. Hodiny se vyznačovaly pestrostí a účelností použitých metod, které konkretizovaly a zpřítomňovaly žákům učivo. Zařazování skupinových, individuálních i frontální forem práce s žáky bylo promyšlené a většinou odpovídalo cílům, které byly sledovány. Záměrné zaměstnávání rukou prostřednictvím pomůcek, které měl každý žák k dispozici, rozvíjelo jejich jemnou motoriku a soustředění. Střídání činností bylo dynamické, s cílevědomým využitím pohybu a rytmu, což odpovídalo psychohygienickým požadavkům na vyučování, včetně pitného režimu. Na počátku dne vždy dostali žáci prostor ke sdělení svých zážitků, což probíhalo beze spěchu, s ohledem na jejich individuální potřebu a tempo. Učitelé celkově přijímali žáky takové, jací jsou, respektovali je jako osobnosti a poskytovali jim vzor chování. Jejich role byla výhradně podporující a provázející. Žáci se projevovali spokojeně a zdravě sebevědomě, měli dostatek příležitostí k seberealizaci. Přirozeně komunikovali a vyslovovali své názory. Většinou pracovali hodně samostatně, aktivně a se zaujetím. Na učitele se obraceli v případě potřeby a bez zábran je žádali o radu či pomoc. Přístup k žákům, pojetí a způsob práce s nimi zřetelně přispívaly k rozvíjení především komunikačních a sociálních kompetencí žáků, které měli přiměřeně rozvinuté. Projevovalo se to především v jejich dovednostech spolupracovat, přijmout přiměřenou míru odpovědnosti, samostatně pracovat na úkolu, pružně se orientovat a přizpůsobit situaci.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve waldorfských třídách byly hodnoceny jako vynikající.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v českém jazyce a matematice ve třídách vyučovaných podle programu Základní škola

Absence odborné a pedagogické způsobilosti v jednom případě částečně negativně ovlivnila metodické vedení vyučovací hodiny.

Na začátku vyučovací hodiny vyučující většinou seznámili žáky s náplní vyučovací hodiny a vhodně je průběžně různými způsoby motivovali tak, aby získali jejich zaujetí pro školní práci, což se ve většině případů dařilo. Žáci dokázali uvést možnosti využití poznatků z matematiky v praktickém životě. Převaha průběžného pozitivního hodnocení práce žáků přispívala k rozvoji vnitřní motivace žáků k učení. Společnou kontrolou a průběžně sdělovaným stručným slovním hodnocením získávali žáci zpětnou vazbu o své úspěšnosti. Práci žáků učitelé hodnotili objektivně. V jedné hodině českého jazyka prováděli vzájemné hodnocení psaného projevu také žáci, vlastní sebehodnocení žáků pozorováno nebylo. Po skončení zařazené písemné práce v matematice dostali od vyučujícího zpětnou vazbu

o správném řešení a hodnocení jen nejrychlejší žáci. Celkové hodnocení v závěrech hodin vyznívalo většinou formálně.

Užité formy a metody byly u jednotlivých učitelů odlišné nejen vzhledem k věku žáků a jejich možnostem, ale také vzhledem k pedagogickým zkušenostem a metodickým dovednostem učitelů, což se také promítalo do sledované úrovně vzdělávání. Znalosti žáků byly prověřovány většinou ústně v úvodu vyučovacích hodin. V menší míře bylo pozorováno uplatnění činnostního pojetí vyučování. Aktivní roli ve vyučování sehrávali většinou učitelé. V průběhu výuky byli žáci vedeni k upevnování dovedností správně aplikovat získané vědomosti při řešení zadávaných úkolů, k vyvozování nových vědomostí v logických souvislostech, což se většinou z nich úspěšně dařilo. Při tom se opírali o dříve získané vědomosti i vlastní zkušenosti z praktického života. V *českém jazyce* byl v rámci slohového výcviku kladen důraz na osvojení správného postupu při psaní dopisu, na užívání různých forem a způsobů jeho psaní. Po prezentaci a hodnocení jednotlivých příspěvků žáků následovalo vyvození a zobecnění pravidel při psaní dopisu. Ve čtení byli žáci vedeni k osvojování nových písmenek a procvičování a upevnování správných čtenářských dovedností. Starší žáci byli již vedeni k plynulému, výraznému čtení s porozuměním s následným rozбором přečteného textu a v rámci samostatné práce založené na správné orientaci v přečteném textu. Ve čtení prokazovali žáci velmi dobré čtenářské dovednosti. V hodině bylo současně využito doplňkové četby. V *matematice* bylo mimo upevnování zručnosti v numerickém počítání a užívání správného algoritmu při početních výkonech rozvíjeno také logické myšlení a matematická představitivost žáků. V hodinách však převažoval frontální styl výuky. Formy práce, které by zvyšovaly aktivní podíl žáků na vzdělávání, byly využívány méně. Vhodným způsobem byla vyučujícím využita domácí příprava žáků k porozumění pojmu číselná řada. Při vyplňování tabulky bylo uplatňováno logické myšlení žáků a procvičování numerických znalostí. Při řešení slovních příkladů vyučující důsledně nevyžadovali formulaci a zápis odpovědi na položenou otázku. Práci s chybou učitelé věnovali v zápisech jen okrajovou pozornost. V geometrii žáci 5. ročníku nerýsovali do vhodných sešitů. Během samostatné práce vyučující využívali časového prostoru k individuální pomoci žákům s výukovými potížemi i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. V jedné třídě byla efektivně a účelně využívána vnitřní diferenciací vzhledem k rozdílné výkonnosti žáků. Komunikace a interakce žáků ve vyučovacích hodinách se odvíjela od zvolené organizace. V hodinách byl žákům poskytován v různém rozsahu prostor pro vyjádření jejich myšlenek a názorů. Úroveň mluvního projevu byla rozdílná nejen vzhledem k věku žáků, ale i vzhledem k celkové obratnosti v užívání spisovného jazyka, úrovni vyjadřovacích schopností žáků. Tolerantní a partnerský přístup učitelů k žákům, klidný a osobitý verbální projev vyučujících a nestresující, příjemná pracovní atmosféra přispívaly k celkové pohodě ve třídách. Učitelé respektovali osobnost dětí, což vedlo k jejich spontánnímu chování a vzájemně vstřícným vztahům mezi dětmi a vyučujícími.

Funkčně zpracované časově-tematické plány pro jednotlivé předměty i ročníky vytvářejí předpoklad pro kontinuitu výuky. Bezprostřední příprava učitelů na výuku byla odpovědná, vycházela z potřeb učitelů, méně však z pozice činnosti žáků a z toho, co se mají v průběhu hodiny žáci naučit. Vzdělávací cíle byly stanoveny v návaznosti na probírané téma učiva, byly přiměřeně voleny vzhledem k věku žáků i jejich možnostem. V některých hodinách učitelé často výchovně využili učivo.

Ve výuce byly využívány souvislé řady schválených pracovních sešitů a v některých předmětech učebnice. Při procvičování učiva pracovali žáci s nakopírovanými materiály a jednoduchými učebními pomůckami (sada písmenek, počítadla aj.). Učitelé často využívali psaní příkladů na tabuli pro zajištění zpětné vazby žákům.

Využívané výukové prostory poskytují vhodné podmínky k respektování psychohygienických zásad. Důsledně je dbáno na dodržování pitného režimu žáků, který zajišťuje škola ve spolupráci se školní jídelnou. O přestávkách pobývali žáci ve sportovním koutku na chodbě nebo v tělocvičně pod dohledem třídní učitelky. Ve vyučování se často střídaly činnosti a přispívaly tak k přirozené relaxaci žáků. V některých hodinách byla ještě promyšleně podpořena hudebně pohybovými prvky. Individuálním přístupem a vhodnou komunikací vytvářeli učitelé příznivé pracovní klima pro žáky, takže se dařilo jejich únavu eliminovat.

Průběh a výsledky vzdělávání jsou ve sledovaných předmětech celkově hodnoceny jako velmi dobré.

Výsledky vzdělávání a výchovy zjišťované školou

Ve waldorfských třídách provádějí učitelé hodnocení výsledků vzdělávání pravidelně na „pedagogických konferencích“. Převažuje průběžné a okamžité hodnocení žáků přímo ve škole. S domácí přípravou na vyučování se nepočítá a není předmětem hodnocení. V určitých časových obdobích, daných uzavřením logického úseku učiva a dokončením epochy prověřují učitelé znalosti a dovednosti žáků zadáváním prověrek s aplikací úkolů probraného učiva. Výsledky pak slouží jako podklad pro písemné hodnocení žáků. Významnou součástí při posuzování učebních výsledků jsou „učebnice“ vytvořené žáky, jejich výtvořky a práce, které měly vysokou úroveň.

Zjišťováním výsledků vzdělávání a výchovy se ředitel školy průběžně zabývá. K prověření znalostí žáků z hlavních předmětů v 5. ročníku využívá vlastní písemné práce a komerční testy. Na základě zjištěných výsledků jsou ředitelem stanovena opatření, která jsou projednána individuálně s vyučujícími. Ředitel školy tím sleduje udržení vyrovnané úrovně vědomostí a dovedností žáků odcházejících do 6. ročníku úplných škol. Zpětnou vazbu o dosahovaných výsledcích vzdělávání získává škola, mimo jiné, přijetím žáků na osmiletá gymnázia a následným sledováním prospěchu žáků v prvním roce studia. Na pedagogických radách se pravidelně vyhodnocuje prospěch a chování neprospívajících žáků. Škola spolupracuje s rodiči těchto žáků a pomáhá jim zvládnout učivo individuálním doučováním. Úroveň žakovských prací je rozdílná, ředitel školy ji sleduje, ale nevyhodnocuje.

Organizaci, obsah i metody podřizují učitelé waldorfských tříd stanoveným požadavkům, které preferují ústřední orientaci na rozvoj dítěte, jeho jedinečnost a osvojení si žádoucích hodnot, na nichž je založena demokratická i evropská společnost.

V klasických třídách je poznávací složce ve vzdělávání věnována prioritní pozornost. Činnostní pojetí vyučování, při kterém by měli žáci možnost více vzájemně komunikovat, učit se prezentovat svoji práci a provádět více vzájemné hodnocení a sebehodnocení bylo sledováno v menší míře stejně jako rozvíjení sociálních kompetencí žáků. Při opakování učiva i v průběhu vyučování prokazovali žáci většinou velmi dobré znalosti a dovednosti.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Rozhodnutí MŠMT, kterým se mění zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení, č. j 13037/01-21 ze dne 20. 3. 2001, je v souladu se zřizovací listinou (včetně dodatku č.1 ke zřizovací listině ze dne 1. 1. 2002) vydanou zřizovatelem, Městskou částí statutárního města Brna Brno - Jehnice, náměstí 3. května 5, 621 00 Brno ze dne 16. 5.

2000. Uvedený název školy „Základní škola, Blanenská 1, Brno“ v obou dokumentech i na razítcích užívaných školou neodpovídá požadavkům vyhlášky 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění dalších předpisů.

Výjimečnou úroveň má všestranná těsná spolupráce školy s rodiči žáků waldorfských tříd, kteří jsou registrováni v občanském sdružení W-alternativa (dále také WA). Spolupráce se uskutečňuje častým osobním stykem mezi rodiči a třídními učiteli, pomocí rodičů při řešení výchovných a vzdělávacích úkolů školy (informační schůzky, přednášky, odpoledne otevřených dveří, ukázkové hodiny, valná hromada WA), při materiálním zdokonalování a vybavování (malování a úprava tříd), při pořádání mimoškolních akcí (příprava a organizace slavností, např. Michaelská, Martinská, Večer tříkrálový, dále škola v přírodě, adventní jarmark). Velmi přínosná pro pedagogickou činnost je i oboustranná spolupráce s partnerskými školami v Utrechtu a ve Vídni.

Velkou pozornost věnuje škola organizaci volnočasových aktivit pro žáky. Pod vedením učitelů a profesionálních vedoucích probíhá činnost řady zájmových útvarů: výtvarný, pěvecký sbor, německý a anglický jazyk, loutkový, práce na počítači, keramika. Některých zájmových činností se účastní společně žáci vyučovaní podle obou vzdělávacích programů. V budově školy působí také pobočka Základní umělecké školy V. Kaprálové a taneční škola „Rytmic“. Pod vedením profesionálních trenérů působí ve škole oddíl lehké atletiky „Universita“ při Masarykově universitě (MU).

Ředitel školy organizuje ve spolupráci s MU běh „O pohár starosty Jehnic“, který je zařazen do „Brněnského běžeckého poháru“. Zmíněný pohár se stal již tradicí a zúčastňuje se ho až 350 běžců, kterým škola poskytuje v době závodu nezbytné zázemí.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č. j. 13037/01-21 ze dne 20. 3. 2001
2. Zřizovací listina ze dne 16. 5. 2000 včetně dodatku č. 1 ke zřizovací listině ze dne 1. 1. 2002
3. Koncepce rozvoje mateřské školy z roku 2000/2001
4. Plán práce na školní rok 2002/2003 (MŠ)
5. Podklady pro zpracování výroční zprávy o činnosti školy ve školním roce 2001/2002
6. Pracovní doba zaměstnanců (MŠ)
7. Náplň práce „vedoucí“ učitelky MŠ
8. Zápisy z pedagogických rad za školní rok 2002/2003
9. Zápisy z kontrolní činnosti ve školním roce 2002/2003
10. Vnitřní řád mateřské školy Blanenská 1
11. Podkladová dokumentace - mateřské školy
12. Dotazníky pro rodiče - mateřské školy
13. Dotazníky pro rodiče a žáky základních škol
14. Inspekční zpráva ze dne 17. listopadu 1999, Čj. 122 503/99 – 11087
15. Inspekční zpráva ze dne 15. února 1999, Čj.: 122 086/99 - 11 086

16. Povinná dokumentace školy stanovená § 38a odst. 1 písm. a, b, c, d, e, g, h, j, k, l zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
17. *Koncepce školy* ze dne 2. 9. 2001
18. *Tematický plán – akce ve školním roce 2002-2003*
19. *Úkoly ZŠ Brno, Blanenská 1 – školní rok 2002/2003*
20. *Časový rozvrh hodin a přestávek* ze dne 3. září 2002
21. *Organizační řád* ze dne 3. 9. 2002
22. *Vnitřní řád školy* ze dne 1. 7. 2000 včetně *Doplňku vnitřního řádu školy ke sledování záškoláctví* ze dne 1. 9. 2000
23. *Provozní řád školy* ze dne 3. 9. 2002
24. *Vnitřní klasifikační řád* ze dne 3. 9. 2002
25. *Kriteria – osobní ohodnocení, mimořádné odměny* ze dne 30. 8. 2001
26. Podkladová inspekční dokumentace ZŠ

ZÁVĚR

V personálních podmínkách byly pozitivně hodnoceny tyto jevy: dopad dalšího vzdělávání na plánování a základní orientaci výchovně-vzdělávací práce v MŠ, odbornost a další soustavné vzdělávání učitelů, velmi dobře zvládnutá organizace obou vzdělávacích programů. Negativem zůstává málo cílevědomé a nediferencované metodicko-odborné vedení učitelů v mateřské škole, nevyváženost kompetencí přidělených jednotlivým pracovníkům, menší efektivita a funkčnost motivování pedagogických pracovníků v souvislosti s jejich hmotnou stimulací.

V materiálně-technických podmínkách se pozitivně odrazilo provedení veškerých stavebních úprav a rekonstrukce budovy i školní zahrady a následně také nové vnitřní vybavení vzniklých tříd a odborné učebny. Výzdoba a obnova interiéru školní budovu celkově oživily a zpříjemnily prostředí zejména v MŠ, avšak vybavení dětským nábytkem, zejména stolkami a židličkami, není zatím dořešeno.

V průběhu a výsledcích výchovně-vzdělávací práce v mateřské škole byla pozitiva (především vlídná atmosféra a kladné přijímání dětí, volnost a prostor k dětskému sebevyjádření) a negativa (zejména některé nevhodné psychohygienické podmínky a rozdílnost v úrovni pedagogického působení v jednotlivých třídách MŠ) zhruba v rovnováze.

Mimořádně pozitivní zjištění ve waldorfských třídách spočívala ve vysoké motivovanosti žáků k učení, v promyšleném a citlivém vytváření vhodných podmínek pro jejich učební činnost. Učitelé především velmi dobře znali žáky, projevovali respekt k jejich osobnosti, spoluvytvářeli pracovní, pospolitou a tvůrčí atmosféru, která panovala ve třídách.

Vyučování žáků v klasických třídách probíhá v jednotě hodnotové a poznávací složky vzdělávání, která je mírně preferována. Při plnění poznávacích cílů si žáci osvojují soustavu poznatků ve vzájemných souvislostech a učí se získané vědomosti aplikovat. Méně příležitostí měli žáci k samostatnému aktivnímu vzdělávání a osvojování si požadovaných dovedností (např. vyhledávat, třídít a zpracovávat informace, vyvozovat závěry, spolupracovat na zadaných úkolech, prezentovat výsledky své práce, umět hodnotit sebe,

svoji práci i práci ostatních). V rámci plnění hodnotových cílů se škola zaměřuje především na formování osobnosti žáků a jejich mravních vlastností (žáci získávají orientaci v základních mravních hodnotách, osvojují si pravidla mezilidského soužití - sebekázeň, kamarádství, respektování ostatních, pravidla komunikace).

Od poslední inspekce (konané v roce 1999 v MŠ i ZŠ) došlo ke změně především v organizaci školy. Vzhledem k realizaci dvou vzdělávacích programů se rozšířil počet tříd (z původních šesti na deset) a zároveň i počet oddělení školní družiny (z jednoho na tři). Od 1. 1. 2001 se škola stala příspěvkovou organizací a ke škole byla přidružena i mateřská škola. K výraznému celkovému zlepšení došlo především v oblasti personálních a materiálně-technických podmínek. Průběh a výsledky výchovně-vzdělávacího procesu v mateřské škole byly hodnoceny zhruba stejně. Přestože mezi minulou a současnou inspekcí došlo ke sloučení MŠ a ZŠ, kompetence týkající se řízení mateřské školy byly ponechány tzv. vedoucí učitelce. Odstranění některých nedostatků (dříve posuzovaných v oblasti řízení, nyní v rámci personálních podmínek) posunulo hodnocení v MŠ na úroveň průměru, v ZŠ v oblasti kontrolního systému a vedení povinné dokumentace na úroveň velmi dobrou. MŠ začala např. cílevědoměji preferovat sociální a osobnostní rozvoj dětí, zvýšila nabídku aktivit pro děti a rodiče prostřednictvím ZŠ i pro veřejnost.

Srovnáním hodnocení z hlediska výsledků vzdělávání v základní škole lze konstatovat, že došlo ke zlepšení kvality výuky, která je nyní velmi dobrá. V hodnocení hospitovaných předmětů se posunula úroveň v českém jazyce na velmi dobrou. K pozitivnímu posunu došlo také v rámci mimoškolních aktivit, které škola nabízí svým žákům, rodičům i veřejnosti a pro které škola vytvořila potřebné podmínky.

Poskytnutí prostoru a vytvoření odpovídajících podmínek pro realizaci alternativního vzdělávacího programu i celkovou činnost školy hodnotí rodiče docházejících žáků pozitivně.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Danuše Pytelová	Danuše Pytelová, v. r.
Členové týmu	Mgr. Zdeňka Vladíková	Zdeňka Vladíková, v. r.
	PaedDr. Eliška Vencálková	Eliška Vencálková, v. r.

Další zaměstnanci ČŠI

Helena Šmerková

V Brně dne 8. dubna 2003

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 11. 4. 2003

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Podpis

PaedDr. Josef Procházka

Josef Procházka, v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný.
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň.
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň.
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa.
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.

Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně.
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně.

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Příslušný orgán státní správy	28. 4. 2003	524/2003
Zřizovatel	28. 4. 2003	525/2003
Rada školy	---	---

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
---	---	Připomínky nebyly podány